

TILASTO-
RAPORTTI

Yksityisen sektorin
työeläkkeiden rahoitus
vuosina 2002–2004

Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja
4/2006

Eläketurvakeskus • Pensionsskyddscentralen

TILASTORAPORTTI

Yksityisen sektorin työeläkkeiden rahoitus vuosina 2002–2004

Johanna Juujärvi

Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja
4/2006

Eläketurvakeskus • Pensionsskyddscentralen

TILASTORAPORTTI

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin 010 7511 • Faksi (09) 148 1172

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Tfn 010 7511 • Fax (09) 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 Eläketurvakeskus Finland

Tel. +358 10 7511, Fax +358 9 148 1172

Edita Prima Oy

Helsinki 2006

ISSN 1459-3823

LUKIJALLE

Tässä raportissa tarkastellaan yksityisen sektorin eläkelakien (TEL, LEL, TaEL, MEL, YEL ja MYEL) mukaista rahoitusta vuosina 2002, 2003 ja 2004. Raportin tekemisessä on ollut mukana myös Marja Kiviniemi.

Osa tämän raportin tiedoista on julkaistu vuoteen 2001 saakka Työeläkejärjestelmän tilastollisessa vuosikirjassa (Osa II, Yksityisen sektorin työsuhteet). Yksityisen sektorin työsuhteita koskevat tilastot julkaistaan tällä hetkellä Eläketurvakeskuksen tilastoraporttisarjassa. Rahoitustiedoista kootaan jatkossa vuosittain julkaistava tilastoraportti.

19.1.2006

*Johanna Juujärvi
Helsinki*

SISÄLTÖ

1	Johdanto.....	9
2	Vakuuttamisvelvollisuus.....	11
3	TEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	11
3.1	Vakuutusmaksu.....	11
3.2	Vastuuvelka/Eläkevastuu	13
4	LEL:n ja TaEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	15
5	MEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	16
6	YEL:n ja MYEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	17
7	Tilastolähteet ja luokitukset.....	18
	Taulukot.....	19
1	Yksityisen sektorin vastuujalon mukaiset maksutulot ja eläkemenot vuosina 2002—2004	
2	Keskimääräisen TEL-vakuutusmaksun komponentit	
3	Vakuutusmaksuprosentit	
4	Toteutunut keskimääräinen TEL-vakuutusmaksu prosenttina vastaavasta palkasta työnantajan koon mukaan	
5	Työeläkemaksutulo tilinpäätöstietojen mukaan milj. euroa	
6	Eläkelaitosten maksamat yksityisen sektorin eläkkeet ETK:n eläkerekisteritietojen mukaan milj. euroa	
7	Maksetut eläkeosat eläkelain mukaan perusturvan osalta ETK:n eläkeristereistä milj. euroa	
8	Vastuuvelka milj. euroa tilinpäätöstietojen mukaan	
9	Liikekulut, ETK-kustannusosuudet, ETK-luottovakuutustoiminnan kulut (saamista) milj. euroa	
10	Eläkevarat eläkelaitosryhmittäin milj. euroa	
11	Sijoitusjakaumat eläkelaitosryhmittäin	
12	Vakavaraisuusasteet 31.12.v ja laskuperustekorko TEL-eläkelaitoksissa	

1 Johdanto

Eläkejärjestelmien rahoitusperiaatteiden äärimuodot ovat jakojärjestelmä ja rahastoiva järjestelmä. Puhtaassa jakojärjestelmässä vakuutusmaksuja peritään vuosittain vain sen verran kuin varoja tarvitaan kyseisen vuoden eläkemeno- ja hallintokustannuksiin. Puhtaassa rahastoivassa järjestelmässä vakuutusmaksuja peritään vuosittain määrä, joka keskimäärin tarvitaan ko. vuonna kertyneiden eläke-etujen maksamiseen hoitokuluineen koko eläkkeenmaksuajalta korko, elinaika ja muut tekijät huomioon ottaen.

Yksityisen sektorin palkansaajia koskevat neljä työeläkelakia: työntekijäin eläkelaki (TEL), lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaki (LEL), taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelaki (TaEL) ja merimieseläkelaki (MEL). Näiden lakien mukaan karttuneiden eläkkeiden rahoitus perustuu vain osittain rahastuvaan järjestelmään, eli osa eläkkeistä kustannetaan rahastointiperiaatteella ja osa jakojärjestelmällä.

Rahastointiperiaatteella kustannetaan mm:

- Osa vanhuuseläkkeestä, joka työntekijälle karttuu 23–54-vuotiaana tehdystä työstä, kyseisen vuoden palkkatason ja lain mukaan.
- 80 prosenttia täysitehoisesta työkyvyttömyys-, työttömyys- tai yksilöllisestä varhaiseläkkeestä, joka on alkanut vuosina 2002–2004, sen eläketapahtuman eläkepalkkatason ja lain mukaan.

Muu osa vanhuus-, työkyvyttömyys-, yksilöllisestä varhais- ja työttömyyseläkkeestä kustannetaan jakojärjestelmällä. Osa-aika- ja perhe-eläke kustannetaan kokonaisuudessaan jakojärjestelmällä samoin kuin kaikkien eläkkeiden indeksitarkistuksista aiheutuvat menot.

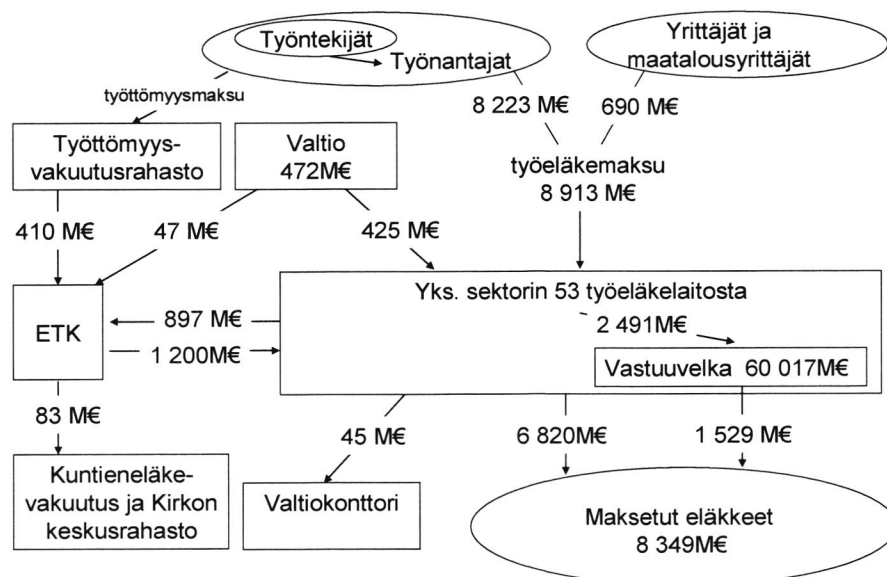
Palkansaajien eläkelakien mukaan karttunut eläke tai sen osa kustannetaan siten, että eläkkeen rahastoidusta osasta vastaavat ne eläkelaitokset, joissa eläkettä on rahastoitu. Muilta osin tämä eläke tai eläkeosa on eläkelaitosten yhteisellä vastuulla. Yhteisellä vastuulla oleva osa kustannetaan eläkkeen maksuvuoden työeläkemaksuun sisältyvällä ns. tasausmaksuosalla. Työeläkemaksun maksamiseen osallistuvat sekä työnantajat että työntekijät.

Yrittäjien eläkelain (YEL) ja maatalousyrittäjien eläkelain (MYEL) mukaan karttuneiden eläkkeiden rahoitus perustuu jakojärjestelmään. Valtio maksaa näiden lakien mukaisesti eläkemenosta vuosittain sen osan, johon vakuutusmaksut eivät riitä. Kaikki YEL-vakuutusta harjoittavat eläkelaitokset ovat yhdessä vastuussa YEL:n mukaan karttuneesta eläkkeestä tai sen osasta. MYEL-eläkkeen tai -eläkeosan kustantaa Maatalousyrittäjien eläkelaitos.

Yksityisen sektorin työeläkkeitä vakuuttivat ja maksoivat yhteensä 53 eläkelaitosta vuoden 2004 lopussa. Vaikka eläkkeensaaja on työuransa aikana voinut olla vakuutettuna use-

assa eläkelaitoksessa, koko yksityisen sektorin työeläkelakien mukaan karttuneen eläkkeen maksaa se eläkelaitos, jossa eläkkeensaaja oli viimeksi vakuutettuna. Eläketurvakeskus hoitaa eläkelaitosten kustannusvastuun selvittelyn, yhteisesti kustannettavien eläkemenojen jakamisen ja eläkelaitosten välisen maksuliikenteen.

Kuvio 1. Työeläkkeiden rahavirrat 2004.

Eläkelaitosten kesken jaettavien eläkekustannusten kannalta eläkemeno jakaantuu kolmeen pääryhmään.

- Palkansaajien eläkelakien mukaan yhteisesti kustannettavat osat.
- Yrittäjien eläkelain mukaan yhteisesti kustannettavat osat.
- Eläkelaitosten omalla vastuulla olevat eläkkeen osat. Näitä osia ovat palkansaajien eläkelakien mukaiset eläkelaitoksen rahastoimat eläkkeen osat, Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen vastuulle kuuluvat MYEL:n mukaan karttuneet eläkkeen osat ja YEL:n lisäturvaa vakuuttaneen YEL-laitoksen kustannettavat osat.

Kuvion 1 Työttömyysvakuutusrahaston maksulla tarkoitetaan sen eläkejärjestelmään maksamaa vakuutusmaksua, joka korvaa eläkelaitoksille saamatta jääneet vakuutusmaksut työttömyyspäiviltä ja eräiltä koulutuspäiviltä. Kuvion Valtiokonttorin saamalla maksulla tarkoitetaan valtiolta yksityistettyjen yritysten siirtymämaksua. Uuden valtionyhtiön vakuuttanut eläkelaitos maksaa kymmeneltä vuodelta valtiolle siirtymämaksua, jolla tuloutetaan takaisin valtiolle osa VEL:stä TEL:iin siirtyneen henkilöstön valtiolle aiheuttamista kustannuksista.

Taulukossa 1 on kuvattu maksutulot ja eläkemenot yllä mainitulla jaottelulla.

2 Vakuuttamisvelvollisuus

Työnantaja on velvollinen järjestämään työntekijöilleen eläkevakuutuksen TEL-toiminnan osalta joko eläkevakuutusyhtiössä, eläkekassassa tai eläkesäätiössä, LEL-toiminnan osalta LEL Työeläkekassassa, joka muuttui Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Eteraksi 1.7.2003 ja MEL-toiminnan osalta Merimieseläkekassassa. TaEL-toiminta vakuutetaan Esiintyvien taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmien eläkekassassa, joka fuusioitui Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Eteraan 1.7.2004. Yrittäjien on vakuutettava eläketurvansa joko eläkevakuutusyhtiössä tai YEL-toimintaa harjoittavassa eläkekassassa. Maatalousyrittäjien eläkelaitos vakuuttaa maatalousyrittäjät.

3 TEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Maksussa olevia TEL:n mukaisia eläkkeitä rahoitetaan vakuutusmaksuilla. Kun työnantaja on vakuuttanut työntekijänsä vakuutusyhtiössä, työnantaja maksaa TEL-vakuutusmaksua, joka on kuvattu kohdassa Vakuutusmaksu. Jos taas työnantaja on järjestänyt työeläkevakuutuksen eläkekassassa tai -säätiössä, työnantaja maksaa niille vakuutusmaksuna kannatusmaksua, jolla kustannetaan maksettavat eläkkeet, hoito- ja muut kulut sekä vastuuvelan muutokset.

3.1 Vakuutusmaksu

TEL-yhtiöiden vakuutusmaksu koostuu rahastoivan järjestelmän ja jakojärjestelmän mukaisista osista. Maksuun sisältyvillä vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkeosilla rahoitetaan näiden eläkelajien rahastoiduista osista syntyvä eläkevastuu. Jakojärjestelmän mukaiset vakuutusmaksun osat ovat tasausosa, hoito-, maksutappio- ja Eläketurvakeskuksen kustannusosat.

Vakuutusyhtiölle vuosittain suoritettava vakuutusmaksu määräytyy sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Perusteita käyttäen arvioidaan TEL:n keskimääräinen vakuutusmaksutaso. Vuodesta 1993 lähtien vakuutusmaksu on sisältänyt myös työntekijän osuuden. Työntekijän maksun osuus muuttuu keskimääräisen vakuutusmaksun muutosten mukaan. Keskimääräinen vakuutusmaksu sisältää myös arvion kyseisen vuoden sijoitustoiminnan tuotoista muodostuvista hyvityksistä, joiden todellinen määrä vahvistuu vasta vuoden lopun jälkeen. Taulukossa 2 kuvataan keskimääräisen TEL-vakuutusmaksun komponentit (maksun osat) vuosina 2002–2004.

TEL-maksun vanhuuseläkeosan suuruus riippuu iästä ja sukupuolesta. Maksulla rahoitetaan kyseiseltä vuodelta karttuva rahastoitu eläkevastuu. Maksun työkyvyttömyys- ja työt-

tömyyseläkeosilla rahoitetaan maksuvuonna syntyneet rahastoitavat työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkevastuut.

Jakojärjestelmällä rahoitettava osa eläkemenoista kustannetaan TEL-maksun tasausosalla. Tasausosan suuruus riippuu vakuutetun iästä ja se on sama kaikille yksityisen sektorin palkansaajia koskeville eläkeläille (TEL, LEL, TaEL ja MEL). Lisäksi tasausosalla tasoitetaan vanhuuseläkeosan sukupuoliriippuvuutta siten, että kokonaismaksu on sukupuolesta riippumaton. Tasausosaan kuuluvat mm. vanhuus-, työkyvyttömyys-, ja työttömyyseläkkeiden yhteisesti kustannettavat eläkeosat, indeksikorotukset, perhe-eläkkeet ja osaaikaeläkkeet.

Muita maksun osia ovat hoitokustannus-, maksutappio- ja Eläketurvakeskuksen kustannusosa. Hoitokustannusosalla peitetään eläkevakuutusyhtiöiden vakuutusten hoidosta aiheutuvat kulut ja maksutappio-osalla saamatta jääneistä vakuutusmaksuista aiheutuvat tappiot. Eläketurvakeskuksen kustannusosalla rahoitetaan Eläketurvakeskuksen toiminta.

Vuodesta 1997 alkaen vakuutusmaksun yhteydessä on peritty myös Eläke-Kansan konkurssista aiheutuneen vastuuvajauksen peittämiseen käytetty osa. Vuosina 1993–1996 peitettiin luottovakuutusosalla Eläketurvakeskuksen luottovakuutustoiminnasta aiheutuneet tappiot. Vuonna 1997 luottovakuutustoiminnasta ei aiheutunut perittäviä kuluja ja vuodesta 1998 alkoi perityistä kuluista syntyneen ylitteen palauttaminen kustannuksiin osallistuneille eläkelaitoksille. Kulut on esitetty taulukossa 9.

Pientyönantajilla eli yrityksillä, joilla on alle 50 työntekijää, on kiinteä vuosimaksu. Pientyönantajien maksu muodostetaan siten, että kaikki pientyönantajat yhteensä maksavat yhtä paljon vakuutusmaksua kuin heistä muodostettu yksi suurtyönantaja maksaisi. Maksu on yleensä lähellä arvioitua keskimääräistä vakuutusmaksua. Pientyönantajien maksuun kuuluvat hyvitykset vaihtelevat työnantajittain ja vakuutusyhtiöittäin, muilta osin maksu on sama kaikille pientyönantajille.

Suurtyönantajilla eli yrityksillä, joilla on vähintään 50 TEL:n alaista työntekijää, maksuprosentin suuruus riippuu mm. työntekijän iästä, yrityksen koosta ja vakuutustapahtumien määrästä. Maksuprosenttiin sisältyvät hyvitykset vaihtelevat työnantajittain ja vakuutusyhtiöittäin.

Suurtyönantajan vanhuuseläkeosan suuruus riippuu iästä ja sukupuolesta. Työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeiden maksuosat määräytyvät sekä työntekijöiden lukumäärän ja iän että maksuvuonna myönnettyjen eläkkeiden määrän mukaan. Ne työnantajat, joilla on työntekijöitä

- 50–799, vastaavat työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkevastuun rahoituksesta osittain yhteisvastuullisesti ja osittain yrityskohtaisesti.
- vähintään 800, rahoittavat 80 prosenttia työkyvyttömyys- ja työttömyyseläketapahtumista aiheutuvista eläkevastuista eläketapahtumavuoden tasoisena.

Suurtyönantajat kustantavat osan eläkkeistä yhdessä. Tällaisia ns. poolattavia eläkkeitä ovat mm. alle vuoden kestäneen työsuhteen perusteella myönnetty työttömyys- ja työkyvyttömyyseläkkeet tai eläkkeet, jotka liittyvät työsuhteeseen, joka on alkanut vakuutetun 50 vuoden täyttämispäivän jälkeen ja kestänyt alle kolme vuotta.

Eläkesäätiöt ja eläkekassat kustantavat rahastoidusta eläkemenosta syntyvän eläkevas-
tuunsa ja osallistuvat yhteisesti kustannettavaan TEL-, LEL-, TaEL- ja MEL-eläkemenon maksamiseen. Eläkesäätiöissä on käytössä joko tasaava kirjanpito työnantajien kesken tai työnantajakohtainen kirjanpito. Tasaavassa kirjanpidossa työnantajat vastaavat yhdessä kyseisen säätiön eläkemenosta ja työnantajakohtaisessa kirjanpidossa kukin työnantaja vastaa omasta eläkemenostaan. Eläkekassan työnantajat vastaavat yhdessä eläkemenostaan. Tasaavassa kirjanpidossa eläkesäätiön tai eläkekassan työnantajilta peritään kannatusmaksu eläkelaitoksen säännöissä mainitulla periaatteella. Kannatusmaksut voidaan periä esimerkiksi työnantajien maksamien palkkojen suhteessa.

Lopullinen toteutunut keskimääräinen TEL-vakuutusmaksuprosentti mukaan lukien eläkeyhtiöt, eläkesäätiöt ja eläkekassat vuodelle 2002 oli 21,4 prosenttia, vuodelle 2003 21,0 prosenttia ja vuodelle 2004 se oli 21,1 prosenttia. Maksusta on vähennetty eläkelaitosten antamat hyvitykset ja vakuutusmaksu voi sisältää alennettuun eläkeikään liittyviä kertamaksuja, mutta ei aikaisempiin vuosiin kohdistuvia korjauksia eikä laiminlyöntikorotuksia.

Taulukossa 3 on esitetty arvioidut TEL:n keskimääräiset maksuprosentit ja taulukkoon 4 on koottu toteutuneet TEL:n keskimääräiset vakuutusmaksuprosentit vuosina 2000–2004 työnantajan koon mukaan luokiteltuina.

3.2 Vastuuvelka/Eläkevastuu

TEL:n vastuuvelaksi nimitetään eläkelaitosten vastuita, jotka on koottu vastaisia ja alkaneita eläkkeitä varten. Vastaisilla eläkkeillä tarkoitetaan rahastoituja eläkkeitä, joita ei ole vielä myönnetty mutta jotka on jo rahastoitu. Esimerkiksi vanhuuseläkkeen rahastointi aloitetaan työssäoloaikana. Vastuuvelka on syntynyt vakuutusmaksujen rahastoiduista osista. Eläkesäätiöiden osalta vastuuvelan tilalla käytetään nimitystä eläkevastuu.

Yleisen eläketason parannuksista ja indeksitarkistuksista aiheutuvat eläkemenot samoin kuin osa-aika- ja perhe-eläkkeet kustannetaan vasta eläkkeitä maksettaessa jakojärjestelmän mukaisesti eikä niistä siksi muodostu olennaisesti vastuuvelkaa. Näitä eläkkeen osia varten on kuitenkin olemassa tasausvastuu ("puskurirahasto"), jolla varmistetaan jakojärjestelmän rahoituksen riittävyys.

Eläkevakuutusyhtiöillä vastuuvelka koostuu vastaisten vanhuuseläkkeiden ja lisäeläkkeiden vastuista sekä alkaneiden vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeiden vastuista. Vastuuvelkaan luetaan myös tasointivastuut, joilla puskuroidaan vakuutusliikkeen heilahteluja. Vastuuvelkaan kuuluu myös lisävakuutusvastuu, joka muodostuu osittamatto-

masta ja ositetusta lisävuutusvastuusta. Lisävuutusvastuu sisältää esimerkiksi sijoitus-toiminnan laskuperustekoron ylittävää tuottoa ja asiakkaille annettavat maksun hyvitykset.

Eläkekassoilla vastuovelka ja eläkesäätiöillä vastuovelkaa vastaava eläkevastuu muodostuvat pääosin samoin kuin yhtiöillä, mutta säätiöillä ei ole tasotusvastuuta.

Eläkelaitoksien eläkevarat ovat määrältään vakuutusteknisten vastuuvelan katteena olevien varojen ja toimintapääoman suuruisia. Edellä mainitut katteena olevat varat on sijoitettava lain edellyttämällä tavalla turvaavasti ja tuottavasti. Vastuuvelan ylittävä määrä eläkelaitosten varoista on toimintapääomaa, jonka avulla laitokset varautuvat sijoitusriskeihin. Eläkelaitokset ovat sijoittaneet suurimman osan eläkevaroista joukkovelkakirjoihin. Muita sijoituskohteita ovat mm. vakuutusmaksu- ja sijoituslainat, osakkeet, markkinarahasijoitukset ja kiinteistöt. Taulukossa 10 on esitetty eläkelaitosten eläkevarat ja taulukossa 11 on esitetty sijoitusjakaumat eläkelaitosryhmittäin.

Eläkelaitosten vakavaraisuusaste muodostuu eläkelaitoksen toimintapääoman suhteesta vastuovelkaan/eläkevastuuseen ja se vaihtelee huomattavasti eri eläkelaitoksissa. Vakavaraisuusaste vaikuttaa vastuuvelan täydennysmäärään eli ns. laskuperustekorkoon, joka on kaikille eläkelaitoksille yhtä suuri. Sen osan sijoitusten tuotoista, joka ylittää laskuperustekoron vastuuvelalle asettaman tuottovaatimuksen, eläkelaitos käyttää joko toimintapääoman kasvattamiseen tai työnantajamaksujen alentamiseen. Taulukossa 12 on eläkeyhtiöiden, eläkesäätiöiden ja eläkekassojen vakavaraisuusasteet ja laskuperustekorko vuosina 2001–2004.

4 LEL:n ja TaEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Sekä LEL- että TaEL-vakuutusmaksuprosentit vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö. Molemmat maksuprosentit ovat kaikille työntekijöille samat riippumatta työntekijöiden iästä tai sukupuolesta tai yrityksen koosta. Nämä vakuutusmaksut sisältävät saman työntekijäin maksuosuuden kuin TEL-vakuutusmaksu.

Maksuprosentti määrätään siten, että laitoksen varat eli kirjanpidollinen vastuuvelka kattaa sen eläkevastuun. Kuitenkin siten, että LEL 10 § 2 momentin ja TaEL 7 § 2 momentin mukaan tasausvastuun ei tarvitse olla katettu. Ero LEL- ja TaEL-prosentin määräytymisen välillä on siinä, että LEL-prosentti vahvistetaan toistaiseksi voimassa olevaksi, kun taas TaEL-prosentti vahvistetaan vuodeksi kerrallaan.

Vakuutusmaksu sisältää sekä eläkelaitosten vakuutusten hoidosta johtuvat menot että laitosten osuuden Eläketurvakeskuksen toiminnasta aiheutuvista kustannuksista. Kustannusosina ovat olleet myös Eläketurvakeskuksen luottovakuutustoiminnasta aiheutuneet kulut ja Eläke-Kansan konkurssista aiheutuneet kulut kuten TEL:ssä. Kulut on esitetty taulukossa 9.

Myös LEL:n ja TaEL:n mukaisista eläkeosista lasketaan TEL:iin verrattava alkaneista ja vastaisista eläkkeistä muodostuva vastuu osittain rahastoivaan järjestelmään osallistumisen vuoksi.

Taulukossa 3 on esitetty vakuutusmaksuprosentit ja taulukossa 5 maksutulotiedot. Taulukoissa 6 ja 7 ovat eläkemenotiedot ja taulukossa 8 on tiedot vastuuvelan määrästä.

5 MEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

MEL-vakuutusmaksuprosentti on kaikille työntekijöille sama riippumatta iästä, sukupuolesta tai yrityksen koosta. Sekä merimies että hänen työnantajansa maksavat kumpikin yhtä suuren vakuutusmaksun Merimieseläkekassalle. Vuoden 2003 alussa maksu nousi prosenttiyksikön, korotus oli puoli prosenttia sekä työnantajalle ja työntekijälle. Vuonna 2003 molempien maksuosuus oli 10,5 prosenttia palkoista. Vuonna 2004 MEL-maksu ei muuttunut edellisvuodesta. MEL-maksu nousee prosenttiyksikön joka toinen vuosi, kunnes saavutetaan 24 prosentin enimmäistaso. Maksun korotus perustuu sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamiin Merimieseläkekassan maksuperusteisiin. Taulukossa 3 on esitetty myös MEL-vakuutusmaksuprosentit ja taulukossa 5 maksutulotiedot.

Valtio osallistuu merimieseläkkeiden kustannuksiin maksamalla kolmanneksen kunkin vuoden eläkemenosta. Merimieseläkekassa ei osallistu Eläketurvakeskuksen luottovakuutustoiminnasta aiheutuneiden tappioiden peittämiseen eikä myöskään Eläke-Kansan konkurssista johtuvan vastuuvajeen peittämiseen. MEL:n kulut sisältävät sekä vakuutusten hoidosta johtuvat menot että osuuden Eläketurvakeskuksen toiminnasta aiheutuvista kustannuksista. Kulut on esitetty taulukossa 9.

Myös MEL:n mukaisista eläkkeistä tai eläkeosista lasketaan TEL:iin verrattava alka-neista ja vastaisista eläkkeistä muodostuva vastuu osittain rahastoivaan järjestelmään osallistumisen vuoksi. Merimieseläkekassa kustantaa myös MEL-ylitteen, joka on TEL:n kart-tuman ylittävä osa. Taulukoissa 6 ja 7 ovat eläkemenotiedot ja taulukossa 8 vastuuvelan määrä.

6 YEL:n ja MYEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Yrittäjien eläkelain (YEL) ja maatalousyrittäjien eläkelain (MYEL) mukaan karttuneiden eläkkeiden rahoitus perustuu jakojärjestelmään. Vuosina 2002, 2003 ja 2004 YEL-vakuuttamista harjoitti kuusi eläkevakuutusyhtiötä ja neljä eläkekassaa. YEL-vakuutusta harjoittavat laitokset ovat yhdessä vastuussa YEL-eläkkeistä. Valtio kustantaa sen osan eläkkeistä, johon vakuutusmaksut eivät riitä. MYEL-vakuuttamista hoitaa Maatalousyrittäjien eläkelaitos. MYEL-eläkkeiden rahoitukseen on valtio osallistunut lain voimaantulosta lähtien ja YEL-eläkkeiden rahoitukseen vuodesta 1979 lähtien, vuotta 1990 lukuun ottamatta. Taulukossa 5 on esitetty maksutulotiedot sekä valtion osuus.

Vakuutusmaksusta kustannetaan sekä eläkelaitosten vakuutusten hoidosta johtuvat menot että Eläketurvakeskuksen toiminnasta aiheutuvat menot. Kulut on esitetty taulukossa 9.

YEL-maksuprosentin ja MYEL-perusprosentin vahvistavat sosiaali- ja terveysministeriö vuosittain samansuuruisiksi kuin TEL:n vähimmäisturvan mukaisen maksuprosentin arvioidaan keskimäärin olevan. Maatalousyrittäjillä vakuutusmaksuprosentti on perusprosenttiin verrattuna sitä pienempi, mitä pienempi vahvistettu työtulo on.

Vuodesta 2001 alkaen YEL:n maksuprosentista annetaan alennusta aloittaville yrittäjille neljännes maksusta neljän ensimmäisen vuoden aikana yrittäjän iästä riippumatta. YEL-vakuutusmaksujen suorittamisen laiminlyönti on pienentänyt eläketurvaa vanhentuneiden vakuutusmaksujen osalta.

MYEL-vakuutusmaksu lasketaan vakuutetun henkilökohtaisesta MYEL-työtulosta ja maksuprosentti vaihtelee työtulon määrän mukaan. Vuonna 2004 vakuutusmaksu alle 19 282,24 euron työtulosta on 10,48 prosenttia. Maksu nousee 19 282,24 ja 30 300,71 euron väliseltä osalta liukuvasti. Ylemmän rajan työtulon ylittävältä osalta maksu on 21,4 prosenttia ja vain tämän ylimmän työtulon ylittävältä osalta maksu määräytyy keskimääräisen TEL-maksun mukaan. Maksuprosenttitiedot ovat taulukossa 3.

7 Tilastolähteet ja luokitukset

Liitteissä olevien tilastojen lukuja on otettu eläkelaitosten tilinpäätöksistä, osin myös ETK:n eläkerekisterin ja vastuunjaon tiedoista. Koska tilinpäätökset tehdään eläkelaitoksissa tilinpäätösvuotta seuraavana keväänä ja vastuunjako vasta syksyllä, tiedot tilinpäätöstiedoista ja vastuunjaosta poikkeavat toisistaan. Vastuunjaon tiedot voidaan olettaa tilinpäätöstietojen tarkemmiksi. Tämä johtuu siitä, että eläkelaitoksissa voidaan arvioida tilinpäätösvaiheessa osa tilinpäätösvuoden vastuutiedoista. Vastuunjako sen sijaan tehdään tarkistettujen vastuutietojen perusteella. Esimerkiksi tilinpäätöshetkellä vastaisten vastuiden laskennassa tarvittavat ansiotiedot eivät kaikilta osin ole lopullisia. Ansiotiedot tarkentuvat keväällä, usein tilinpäätösten valmistumisen jälkeen, työnantajien ns. vuosi-ilmoitusten yhteydessä.

TEL- ja YEL-eläkelaitoksilla, tilinpäätöksessä ilmoitettu vastuuvélka ja vastuunjaossa käytetty vastuuvélka eroavat hieman. Ero johtuu yllä mainituista vuosilaskennassa tarkentuvista eristä ja erot ovat pieniä, maksimissaan prosentin luokkaa. Yleensä vastuuvélka on arvioitu varovaisemmin tilinpäätöksissä, joten vastuunjaossa käytetty vastuuvélka on hieman suurempi. Taulukossa 9 on vastuuvélan määrät tilinpäätöstietojen mukaan.

Tilinpäätöstiedot keskittyvät eläkelaitoskohtaisesti maksettujen eläkkeiden tarkasteluun. Tilinpäätöstietojen mukaan esimerkiksi YEL-eläkelaitoksen maksamissa eläkkeissä on yleensä YEL-eläkkeiden lisäksi mm. TEL-, LEL-, TaEL- ja MEL-vapaakirjoja. Vuodesta 2004 lähtien myös julkinen sektori on mukana ns. viimeisen laitoksen periaatteessa (Vilma) ja täten maksaa yksityisen sektorin eläkkeitä, jotka selvittää ETK:ssa vastuunjaon yhteydessä. Vilman myötä eläkelaitosten tilinpäätöksessä ilmoitetut maksetut eläkkeet voivat sisältää yksityisen sektorin eläkelakien lisäksi myös julkisen sektorin eläkkeitä. Samoin julkisen sektorin eläkelaitokset voivat maksaa yksityisen sektorin eläkkeitä. Esimerkiksi ensimmäisenä Vilma-vuotena 2004 yksityisen sektorin eläkelaitokset maksoivat julkisen sektorin VEL-, KuEL-, KelaL- ja KiEL-eläkkeitä yhteensä 3,7 milj. euroa. Tilinpäätöstilastoissa maksettuja eläkkeitä tulisi tarkastella vastuunjakokorvausten ja eläkeselvittelyerien kera.

ETK:n rekisteristä poimituissa tilastoissa on yksityisen sektorin maksamista eläkkeistä poistettu julkisen sektorin eläkkeet ja lisätty julkisen sektorin maksamat yksityisen sektorin eläkkeet. Taulukossa 6 on maksetut yksityisen sektorin eläkkeet edellä mainitusti. Lisäksi ETK:n rekisteristä on saatavissa eläkelakien mukaan kattuneet eläkeosat, jotka on esitetty taulukossa 7. Taulukon lakikohtaisesta eläkemenosta on poistettu muiden lakien osuudet.

Taulukot

Taulukko 1. Yksityisen sektorin maksutulot ja eläkemenot vuosina 2002–2004.

Maksutulo 2004	TEL-LEL- TaEL-MEL		YEL		MYEL		Yhteensä	
	Mrd €	%	Mrd €	%	Mrd €	%	Mrd €	%
Työeläkemaksu	8,22	95,8	0,56	91,8	0,13	25	8,91	91,8
TVR- maksu	0,33	3,8	-	-	-	-	0,33	3,4
Valtio	0,03	0,3	0,05	8,2	0,39	75	0,47	4,8
Yhteensä	8,58	100	0,61	100	0,52	100	9,71	100
Eläkemeno 2004	7,27	87,1	0,57	6,8	0,51	6,1	8,35	100

Maksutulo 2003	TEL-LEL- TaEL-MEL		YEL		MYEL		Yhteensä	
	Mrd €	%	Mrd €	%	Mrd €	%	Mrd €	%
Työeläkemaksu	7,81	96,1	0,54	93,1	0,13	25,5	8,48	92,0
TVR- maksu	0,29	3,6	-	-	-	-	0,29	3,1
Valtio	0,03	0,4	0,04	6,9	0,38	74,5	0,45	4,9
Yhteensä	8,13	100	0,58	100	0,51	100	9,22	100
Eläkemeno 2003	6,94	87,0	0,55	6,9	0,49	6,1	7,98	100

Maksutulo 2002	TEL-LEL- TaEL-MEL		YEL		MYEL		Yhteensä	
	Mrd €	%	Mrd €	%	Mrd €	%	Mrd €	%
Työeläkemaksu	7,70	96,4	0,50	92,6	0,13	26,5	8,33	92,4
TVR- maksu	0,26	3,3	-	-	-	-	0,26	2,9
Valtio	0,03	0,4	0,04	7,4	0,36	73,5	0,43	4,8
Yhteensä	7,99	100	0,54	100	0,49	100	9,02	100
Eläkemeno 2002	6,57	86,8	0,52	6,9	0,47	6,3	7,57	100

Lähde: ETK:n tilastoraportit Yritysten työeläkemaksuista, vastuunjaon tiedot ja tilinpäätöstiedot.

Taulukko 2. Keskimääräisen TEL-vakuutusmaksun komponentit.

Maksukomponentit, % palkoista	2002	2003	2004
Vanhuuseläkeosa	2,9	2,9	2,9
Työkyvyttömyyseläkeosa	1,6	1,4	1,3
Työttömyyseläkeosa	1,1	0,9	0,8
Muut osat	0,0	1,1	1,1
Tasaus osa	15,1	15,3	15,5
Hyvitys	- 0,6	- 0,2	-0,2
Luottovakuutus	- 0,1	0 ¹	0 ¹
Eläke-Kansa	0,1	0 ¹	-
Keskimääräinen vakuutusmaksu	21,1	21,4	21,4

¹ Pyöristyy nolaksi.**Taulukko 3.** Vakuutusmaksuprosentit.

Vuosi	TEL ¹	LEL	TAEL	Työntekijän osuus ²	MEL ³	YEL ⁴	YEL keskim.	MYEL ¹ keskim.
2000	21,5	22,2	17,0	4,7	20,0	21,0	19,1	10,4
2001	21,1	21,8	17,0	4,5	20,0	21,0	19,1	10,3
2002	21,1	21,8	17,3	4,4	20,0	21,1	19,5	10,5
2003	21,4	22,2	17,8	4,6	21,0	21,4	20,1	10,7
2004	21,4	22,4	18,6	4,6	21,0	21,4	19,8	10,8

¹ Arvioitu keskimääräinen vakuutusmaksu %.² Työntekijän maksuosuus sisältyy vain TEL:n, LEL:n ja TAEL:n maksuprosentteihin.³ MEL:n maksuprosentista työntekijän osuus on puolet ja laivanvarustajan puolet. Vuonna 2004 työntekijän osuus oli 10,5 %.⁴ Täysi vakuutusmaksu %.**Taulukko 4.** Toteutunut keskimääräinen TEL-vakuutusmaksu prosenttina vastaavasta palkkasummasta työnantajan koon mukaan.

Vuosi	1–49	Työntekijöiden lukumäärä			Kaikki TEL- työnantajat
		50–300	301–799	800–	
2000	21,1	21,0	20,6	18,9	20,3
2001	20,9	20,9	20,6	20,5	20,7
2002	21,3	21,0	21,2	21,8	21,4
2003	21,2	21,2	20,8	20,6	21,0
2004	21,2	21,1	20,8	21,2	21,1

Lähde: ETK:n tilastoraportit Yritysten työeläkemaksuista.

Taulukko 5. Työeläkemaksutulo tilinpäätöstietojen mukaan milj. euroa.

	TEL ¹	LEL	TaEL	MEL ²	Yht.	TVR ³	MEL valtionosuus
2000	5 946	434	77	50	6 507	250	27
2001	6 766	453	82	51	7 352	225	29
2002	7 146	456	90	50	7 742	260	31
2003	7 162	489	100	54	7 805	292	33
2004	7 423	523	113	51	8 110	325	35

¹ Sisältää myös lisäturvan.² Ilman valtion osuutta eläkemenosta.³ Työttömyysvakuutusrahaston hyvitys, joka sisältää LEL:n ja MEL:n suorat osuudet.

	YEL ¹	MYEL	YEL ja MYEL Yht.	Valtion osuus YEL	MYEL
2000	445	120	564	39	359
2001	478	122	600	38	345
2002	509	127	636	43	358
2003	543	129	672	39	377
2004	561	135	696	47	386

¹ Sisältää myös lisäturvan.**Taulukko 6.** Eläkelaitosten maksamat yksityisen sektorin eläkkeet ETK:n eläkerekisteritietojen mukaan milj. euroa.

	TEL ¹	LEL	TaEL	MEL	Yhteensä	YEL ¹	MYEL	YEL ja MYEL Yht.	Kaikki yhteensä
2000	4 759	633	5	77	5 474	558	508	1 067	6 541
2001	5 149	669	7	82	5 907	599	538	1 138	7 045
2002	5 549	705	11	88	6 352	641	563	1 204	7 556
2003	5 877	730	15	92	6 714	682	583	1 264	7 978
2004	6 148	751	20	96	7 015	715	601	1 315	8 330

¹ Sisältää myös lisäturvan.

Taulukko 7. Maksetut eläkeosat eläkelain mukaan perusturvan osalta ETK:n eläkerekisteistä milj. euroa.

	TEL	LEL	TaEL	MEL	Yht.	YEL	MYEL	YEL ja MYEL yht.	Kaikki yht.
2000	4 728	677	2	81	5 488	459	428	887	6 375
2001	5 136	711	2	88	5 937	490	453	943	6 880
2002	5 555	741	3	95	6 394	521	475	996	7 390
2003	5 899	762	4	100	6 765	548	492	1040	7 805
2004	6 199	780	5	104	7 088	567	507	1074	8 162

Taulukko 8. Vastuuvelka milj. euroa tilinpäätöstietojen mukaan.

	TEL ¹	LEL	TaEL	MEL	Yht.	YEL	MYEL
2000	41 801	3 604	150	447	46 001	98/133 ¹	23
2001	44 962	3 796	181	452	49 391	92/133 ¹	23
2002	46 788	3 831	200	439	51 258	95/139 ¹	24
2003	50 953	4 100	234	469	55 756	96/143 ¹	25
2004	54 813	4 345	274	492	59 924	94/143 ¹	26

¹ Sisältää myös lisäturvan.**Taulukko 9.** Liikekulut, ETK kustannusosuudet (ETK) ja ETK:n luottovakuutustoiminnan kulut (saamista) (LU) milj. euroa.

	TEL				LEL				TaEL			
	Liike- kulut ¹	ETK	LU ²	Yht.	Liike- kulut ¹	ETK	LU ²	Yht.	Liike- kulut ¹	ETK	LU ²	Yht.
2000	163,0	28,9	-21,6	170,3	19,9	1,7	-1,4	20,1	6,0	0,4	-0,7	6,0
2001	179,2	26,2	-34,4	170,9	22,8	1,6	-2,5	21,9	7,3	0,3	-0,5	7,1
2002	193,0	39,6	-17,8	214,8	25,0	1,7	-1,1	25,6	7,5	0,3	-0,2	7,6
2003	211,5	33,5	-4,2	240,8	26,4	1,8	-0,2	27,9	8,8	0,4	-0,1	9,1
2004	221,4	43,7	-5,0	260,1	25,9	2,7	-0,3	28,3	9,5	0,6	-0,1	10,0

¹ Sisältää korvaustoiminnan hoitokulut, liikekulut ja sijoitustoiminnan hoitokulut. Eläkesäätiöiden ja eläkekassojen sijoitustoiminnan hoitokulut eivät ole mukana.² Palautusta.

	MEL			YEL			MYEL ³		
	Liikekulut ¹	ETK	Yht.	teoreettiset hoitokulut ²	ETK	Yht.	Liikekulut ¹	ETK	Yht.
2000	3,6	0,2	3,8	26,2	0,1	26,3	14,0	1,0	20,0
2001	4,0	0,2	4,2	27,3	0,1	27,4	15,1	0,9	21,3
2002	4,4	0,2	4,6	28,8	0,1	28,9	13,6	0,9	20,7
2003	5,4	0,2	5,7	30,8	0,1	30,9	17,1	1,1	24,1
2004	5,9	0,3	6,2	41,9	0,1	42,0	18,6	1,4	20,0

¹ Sisältää korvaustoiminnan hoitokulut, liikekulut ja sijoitustoiminnan hoitokulut.² Ilman ETK kustannusta.³ Pelkät MYEL-hoitokulut ilman MATA ja LUTU-kuluja.

Taulukko 10. Eläkevarat eläkelaitosryhmittäin milj. euroa.

Eläkevarat, milj. €	Eläkeyhtiöt	Eläkesäätiöt	Eläkekassat	Erityiseläkelaitokset	Yhteensä
2000	39 928	4 898	1 917	4 444	51 187
2001	41 543	4 563	1 911	4 576	52 593
2002	42 844	4 631	1 914	4 656	54 045
2003	51 173 ¹	5 056	2 058	789 ¹	59 075
2004	56 255 ²	5 572	2 210	600 ²	64 636

¹ LEL Työeläkekassa muuttui vuonna 2003 Työeläkevakuutusyhtiö Eteraksi.

² Esiintyvien taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmien eläkekassa (TaEL-eläkekassa) fuusioitui vuonna 2004 Eteraan.
Lähde: VVV.

Taulukko 11. Sijoitusjakaumat eläkelaitosryhmittäin.

Sijoitusjakauma, %	Eläkeyhtiöt			Eläkesäätiöt ja -kassat			Yksityinen sektori		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004	2002	2003	2004
Lainat	11,7	10,4	7,9	8,1	7,6	7,1	11,3	9,8	7,9
Kiinteistösijoitukset	10,3	9,9	9,7	17,7	16,8	14,8	11,3	10,8	10,4
Osakkeet	18,5	23,2	25,4	25,1	25,8	25,2	19,3	23,4	25,4
Joukkovelkakirjat	55,8	53,5	52,5	35,7	38,8	39,5	53,2	51,5	50,7
Markkinarahasisjoitukset	3,7	3,2	4,5	13,4	11,0	13,4	5,0	4,5	5,6
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Yhtiöissä Etera mukana.

Lähde: TELA.

Taulukko 12. Vakavaraisuusasteet 31.12.v ja laskuperustekorko TEL-eläkelaitoksissa.

Vakavaraisuusaste, %	Eläkeyhtiöt	Eläkesäätiöt	Eläkekassat	Yhteensä	Laskuperustekorko	
2001	21,1	26,3	35,0	21,9	5,75	
2002	16,0	20,7	26,4	16,9	5,25	
2003	19,9	22,0	30,3	20,4	4,25 ¹	4,0 ²
2004	23,0	25,9	32,9	23,6	4,5 ¹	5,0 ²

¹ 1.1.–30.6.v.

² 1.7.–31.12.v.

Lähde: TELA.

TILASTO- RAPORTTI

Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja 2005

- 1/2005 Eläkkeellesiirtymisikä työeläkejärjestelmässä vuonna 2004
- 2/2005 Tilastoraportti vuoden 2003 kustannustenjakoon
- 3/2005 Yritysten työeläkemaksut vuonna 2003
- 4/2005 Työeläkekuntoutus vuonna 2004
- 5/2005 Yritysten työeläkemaksut vuonna 2004

Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja 2006

- 1/2006 Tilastoraportti vuoden 2004 kustannustenjakoon
- 2/2006 Yksityisen sektorin työsuhdetilastot vuonna 2004
- 3/2006 Yksityisen sektorin piiriin kuuluvat 1-vuotisikäluokittain vuonna 2004
- 4/2006 Yksityisen sektorin työeläkkeiden rahoitus vuosina 2002–2004

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin 010 7511

Faksi (09) 148 1172

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Tfn 010 7511 Fax (09) 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS

Finland

Tel. +358 10 7511

Fax +358 9 148 1172

www.elat.fi